

DEPOSIT POLICY IN THE NATIONAL BANKING SYSTEM

POLITICA DE DEPOZIT ÎN SISTEMUL BANCAR NAȚIONAL

PLEȘCA Anastasia, studentă, specialitatea: Finanțe și Bănci
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail autor: plesca.anastasia@ase.md

Abstract: This study examines the deposit policy in the context of the National Banking System of Moldova, focusing on the strategies employed by commercial banks to manage liquidity and ensure financial stability. Although the National Bank does not impose a unified deposit policy, it influences the sector through tools such as the base rate and mandatory reserves. The research highlights the impact of external factors, including geopolitical instability, on deposit growth and economic development. By analyzing deposit trends and structures, the study reveals key insights into the challenges faced by the banking sector, emphasizing the need for adaptive strategies to maintain financial equilibrium and foster sustainable economic expansion. Additionally, it underscores the critical role of a well-adapted deposit policy in balancing savings and investments, mitigating financial risks, and promoting sustainable economic growth.

Keywords: Deposit policy, deposits, banking system, banks, liquidity, the interest rate, the base rate

JEL CLASSIFICATION: E40, E43, E58, G20, G21, G29

INTRODUCERE

Politica de depozit are rol fundamental în funcționarea sistemului bancar, având un impact direct asupra stabilității financiare și gestionării lichidităților. În acest context politica de depozit poate fi definită ca „un sistem de măsuri prin care banca atrage resurse financiare libere de la persoanele juridice și fizice, urmând ca acestea să fie plasate pe o bază reciproc avantajoasă” (Насырова, 2014, p. 508-511). Elementul fundamental al conceptului „politică de depozit” este depozitul, care conform articolului 3 din Legea instituțiilor financiare: nr.550 din 21.07.1995, este definit ca: „sumă de bani depusă care urmează să fie rambursată fie la vedere, fie la termen, cu sau fără dobândă ori cu orice alt beneficiu, ce nu se raportează la dreptul de proprietate ori la servicii, inclusiv la serviciile de asigurare și este atestată sau nu de orice evidență scrisă ori de orice chitanță, certificat, notă sau de un alt document al depozitarului” (Legea instituțiilor financiare, 1995).

În Republica Moldova nu există o politică unică de depozit impusă la nivel de sistem bancar de către Banca Națională a Moldovei (BNM). În schimb, fiecare dintre cele 10 bănci își elaborează propria strategie de atragere și gestionare a depozitelor, în concordanță cu cerințele de conformitate impuse de banca centrală.

BNM nu reglementează direct politica de depozit, însă o influențează prin canale indirecte, cum ar fi:

- rata de bază;
- norma rezervelor minime obligatorii;
- mecanismele de operațiuni de piață monetară.

Aceste instrumente determină costul resurselor financiare din sistem și influențează atât atractivitatea depozitelor pentru deponenți, cât și capacitatea băncilor de a oferi credite.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Politica de depozit nu doar reglementează fluxurile de lichidități în sistemul bancar, dar joacă și un rol esențial în menținerea stabilității economice, prevenirea riscurilor sistemice și adaptarea la provocările internaționale.

Ținând cont că băncile din Republica Moldova operează în același mediu economic, fiind parte a aceluiași sistem bancar, orice dezechilibru la nivelul unei bănci poate genera riscuri sistemice, afectând întregul sector financiar și economia în ansamblu. Prin urmare, o criză financiară sau o dificultate majoră a unei singure bănci poate declanșa efectul de domino, determinând pierderi semnificative și scăderea încrederii în întregul sistem bancar, conducând la instabilitate economică și retrageri masive a depozitelor.

Este important de subliniat faptul că politica de depozit joacă un rol esențial în gestionarea lichidității, asigurând ca băncile dispun de resurse suficiente pentru a-și onora obligațiile și pentru a preveni riscurile de insolvabilitate sau crize de lichiditate. În acest context, stabilirea unor politici eficiente de depozit contribuie la menținerea stabilității financiare și la evitarea efectelor negative în lanț asupra economiei naționale.

Un alt aspect crucial este legătura dintre politica de depozit și controlul inflației. Prin ajustarea dobânzilor la depozite, băncile pot influența nivelul economisirii și al consumului, având impact direct asupra cererii de bani și, implicit, asupra inflației. În plus, Republica Moldova are o economie mică și deschisă, puternic influențată de factori externi, în special de instabilitatea regională generată de războiul ruso-ucrainean. Situația geopolitică tensionată creează presiuni asupra piețelor financiare și afectează fluxurile de capital, impunând adaptări continue ale politicii de depozit pentru a asigura echilibrul economic.

Pentru a evalua eficiența politicii de depozit aplicată de băncile din sistemul bancar național, am apelat la analiza evoluției unui set de indicatori specifici.

În figura 1 este redată diagrama dinamicii volumului portofoliului de depozite a sistemului bancar al Republicii Moldova în perioada anilor 2018-2024.

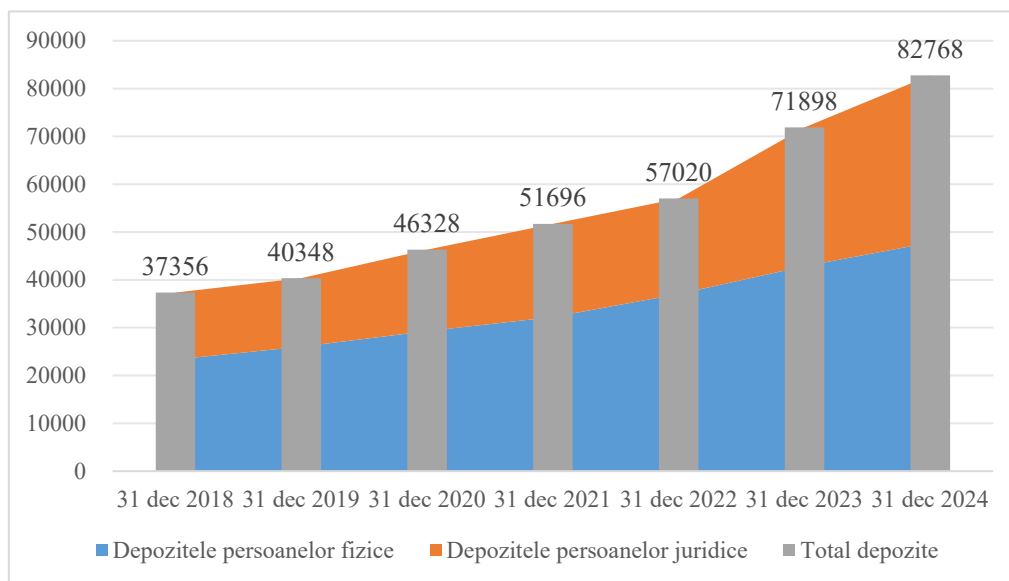

Figura 1. Volumul depozitelor pe sectorul bancar , în perioada 2018-2024, (mld. lei)

Sursa: elaborat de autor pe baza (BNM Reports Generator, 2018-2024)

Așa dar, se observă o creștere semnificativă a depozitelor, atât a persoanelor fizice, cât și a persoanelor juridice în perioada respectivă. Depozitele persoanelor fizice aproape s-au dublat din 2018 până în anul 2024. Depozitele persoanelor juridice au înregistrat creșteri semnificative, mai ales după anul 2021. Creșterea volumului de depozite s-a datorat acumulării de lichidități din cauza incertitudinilor economice alimentate de factori externi, Republica Moldova fiind stat vecin cu țară aflată în război, indicând o supra expansiune monetară, creșterea volumului depozitelor nefiind corelată cu o dezvoltare economică reală. Aceasta a fost amplificată de măsurile adoptate de Banca Națională, care, prin aplicarea instrumentelor de politică monetară, a determinat creșterea ratei dobânzilor la depozite,

astfel favorizând plasarea lichidităților excedentare în depozitele bancare. În așa mod, în luna decembrie 2024, suma depozitelor bancare ale persoanelor juridice a depășit suma creditelor bancare luate de acestea.

În continuare propunem spre analiză structura depozitelor persoanelor fizice și juridice în volumul total a depozitelor pentru a evalua politica de depozit din prisma stabilității financiare a sistemului bancar. Acești indicatori furnizează informații esențiale privind comportamentul de economisire, structura surselor de finanțare bancară și gradul de încredere în sistemul bancar.

În figura 2 este redată diagrama structurii depozitelor pe tipuri de deponenți pe sectorul bancar, în perioada anilor 2018-2024.

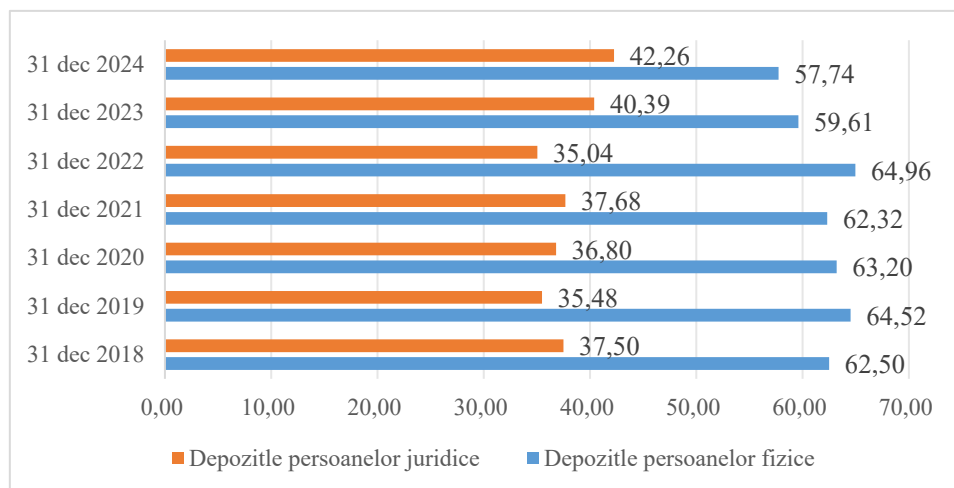

Figura 2. Structura depozitelor pe tipuri de deponenți pe sectorul bancar, în perioada 2018-2024, (%)

Sursa: elaborat de autor pe baza (BNM Reports Generator, 2018-2024)

După cum se observă, în perioada analizată, aproximativ 60% din depozitele atrase de băncile din sistem provin de la persoanele fizice. Acest aspect sugerează o tendință accentuată a populației către economisire și reflectă un nivel ridicat de încredere în sistemul bancar național. Totodată, această situație poate indica o ofertă limitată de oportunități de investiții pentru populație. Ponderea semnificativă a depozitelor persoanelor fizice evidențiază o economie puternic bazată pe consum intern. Pentru bănci, aceste depozite sunt avantajoase datorită stabilității lor pe termen lung, oferindu-le o bază solidă pentru activitatea de creditare. Pe de altă parte, o pondere redusă a depozitelor persoanelor juridice poate indica fie o utilizare intensivă a lichidităților pentru cheltuieli curente, fie un acces limitat la resurse financiare. Această situație poate frâna dezvoltarea economică pe termen lung prin reducerea capacității firmelor de a investi și de a se extinde. Pentru a echilibra structura depozitelor și a susține o economie mai stabilă, băncile ar trebui să diversifice și să îmbunătățească produsele destinate persoanelor juridice. Oferirea unor condiții mai avantajoase, inclusiv dobânzi competitive și flexibilitate în administrarea fondurilor, ar putea stimula economisirea și investițiile în sectorul privat.

Rata dobânzii la depozite este un instrument-cheie al băncilor pentru influențarea economisirii. Când aceasta depășește inflația, economisirea devine avantajoasă, stimulând păstrarea fondurilor în sistemul bancar. În schimb, dacă dobânda este inferioară inflației, economiile își pierd valoarea reală, determinând populația să se orienteze către alte investiții sau consum. Analiza comparativă a dobânzilor la depozitele în MDL și valută este esențială pentru a înțelege reacțiile deponenților la inflație. În perioade de inflație ridicată, dacă dobânzile la depozitele în moneda națională nu acoperă deprecierea puterii de cumpărare, economisirea în valută devine o alternativă, influențând cererea de lei și stabilitatea cursului de schimb.

În figura 3 este redată diagrama evoluției ratelor medii la depozitele bancare în mdl și valută, pe sistem bancar, în comparație cu dinamica infalției, semestrial, în perioada anilor 2018-2024.

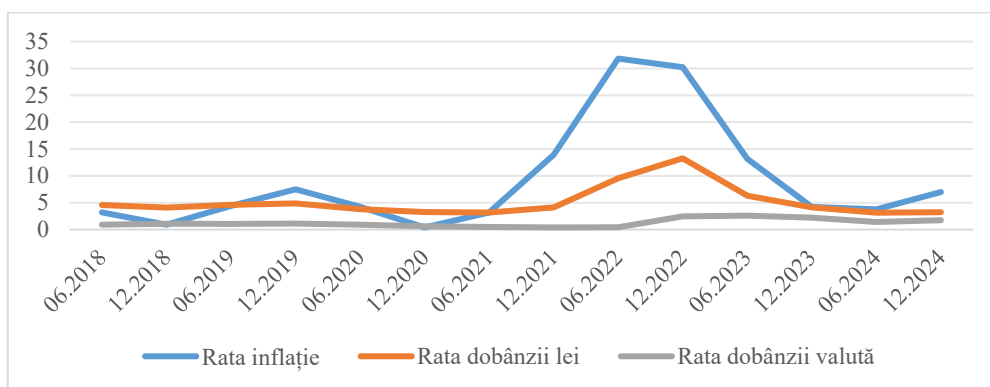

Figura 3. Diagrama evoluției ratelor medii la depozitele bancare în mdl și valută, pe sistem bancar, în comparație cu dinamica inflației, semestrial, în anii 2018-2024, (%)

Sursa: elaborat de autor pe baza (BNM Reports Generator, 2018-2024)

Observăm că în anii 2018-2020, dobânzile la depozitele în lei erau superioare inflației, ceea ce a stimulat economisirea. Însă, în 2021 și 2022, inflația a crescut rapid și a depășit semnificativ dobânzile băncilor, ceea ce a dus la pierderea puterii de cumpărare a deponenților, chiar și în condițiile unor dobânzi mai mari. Începând cu 2023, inflația a scăzut și băncile au ajustat treptat dobânzile, dar acestea rămân sub nivelul inflației, ceea ce reduce interesul pentru economisire pe termen lung. De asemenea, băncile au oferit dobânzi mai mari la depozitele în lei comparativ cu cele în valută, susținând economisirea în moneda națională, ceea ce a contribuit la o creștere semnificativă a volumului depozitelor în special în 2022, când inflația a atins un vârf. Creșterea volumului depozitelor în perioada în care dobânzile au fost ridicate se explică prin faptul că deponenții au fost atrași de randamentele mai mari, mai ales în contextul inflației ridicate din 2022.

Unul din instrumentele utilizate de Banca Națională a Moldovei pentru a influența politica de depozit a băncilor este rata de bază. Rata de bază este considerată „indicatorul principal pentru piața monetară interbancară pe termen scurt” (Strategia Politicii Monetare a Băncii Naționale a Moldovei Pe Termen Mediu, Banca Națională a Moldovei, 2012). Prin ajustarea acesteia, Banca Națională a Moldovei influențează consumul și economiile, având un rol important în controlul inflației. Când inflația depășește ținta stabilită, Banca Națională mărește rata de bază pentru a descuraja consumul și a încuraja economisirea, ceea ce duce la creșterea ratelor dobânzilor la depozite și credite în băncile comerciale. În schimb, atunci când inflația se află sub control și rămâne în intervalul țintit, Banca Națională poate reduce rata de bază pentru a stimula consumul și a susține activitatea economică.

În figura 4 este redată diagrama dinamicii ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei și ratei medii ponderate a dobânzilor depozitelor, în perioada anilor 2018-2024.

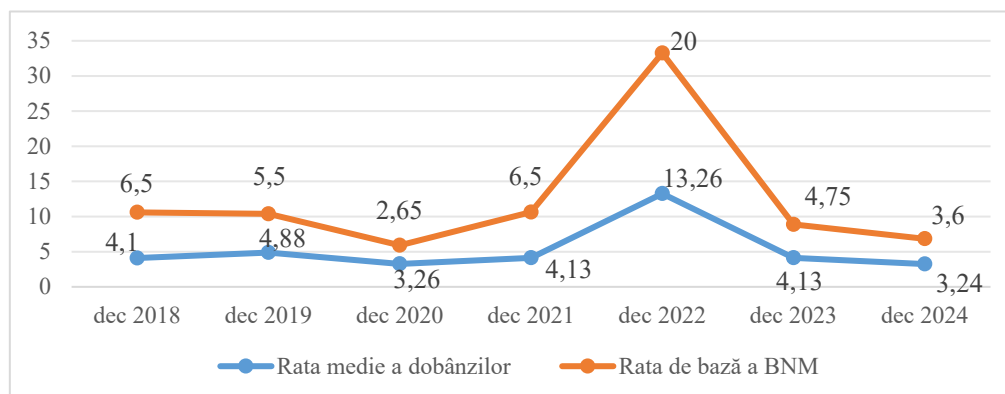

Figura 4. Diagrama evoluției ratei de bază a Băncii Naționale a Moldovei și ratei medii ponderate a dobânzilor depozitelor, în perioada 2018-2024, (%)

Sursa: elaborat de autor pe baza (BNM Reports Generator, 2018-2024)

Astfel, analizând figura 3, putem observa cum modificările ratei de bază influențează rata medie ponderată a dobânzilor la depozite. De exemplu, în perioada 2021-2022, inflația a depășit semnificativ limitele stabilite de Banca Națională, atingând un nivel record de 34,62% în octombrie 2022. Această creștere rapidă a inflației a fost determinată de factori externi, precum restricțiile impuse de pandemia COVID-19 și criza energetică cauzată de războiul din Ucraina. Ca urmare, Banca Națională a mărit rata de bază pentru a combate inflația, ceea ce a condus la creșterea dobânzilor la depozite și credite. În decembrie 2023, inflația a scăzut și a revenit în intervalul țintit de Banca Națională, iar rata de bază a fost redusă la 4,75%. Drept urmare, dobânzile la depozite au scăzut la 4,13%. Acest proces a continuat, iar băncile comerciale au reușit nu doar să-și mențină lichiditățile, dar și să le crească, beneficiind de condițiile economice mai stabile.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Politica de depozit din sistemul bancar al Republicii Moldova este esențială pentru stabilitatea financiară și gestionarea lichidităților. Banca Națională a Moldovei (BNM) utilizează instrumente precum rata de bază și rezerva obligatorie pentru a influența depozitele și creditele, având impact direct asupra economisirii și consumului. În contextul crizei economice cauzate de războiul din Ucraina și pandemia COVID-19, politicile monetare ale BNM au afectat semnificativ dobânzile la depozite și lichiditatea bancară.

Pentru a gestiona politica de depozit pe termen scurt, băncile ar trebui să stabilească dobânzi care să depășească rata inflației. Acest lucru ar stimula deschiderea de depozite, contribuind la reducerea lichidităților din economie și ajutând astfel la atingerea țintei de inflație. De asemenea, băncile pot încuraja economisirea pe termen scurt prin oferirea unor dobânzi mai atractive pe perioade determinate, acordarea unor stimulente la deschiderea de depozite noi sau prin facilitarea reinvestirii fondurilor depuse, oferind rate ale dobânzii mai avantajoase pentru depozitele reînnoite la scadență.

Îmbunătățirea eficienței politicii de depozit presupune implementarea standardelor internaționale, precum Basel III, care sprijină gestionarea riscurilor și creșterea capitalizării băncilor, prin obligația acestora de a fi mai prudente, întrucât băncile să atragă mai multe depozite pe termen lung, reducând riscul dependenței de finanțări. Aceste măsuri vor consolida reziliența sistemului bancar în fața șocurilor economice. De asemenea, digitalizarea serviciilor și creșterea transparenței în comunicarea politicilor către public sunt esențiale pentru consolidarea încrederii și încurajarea economisirii pe termen lung.

Adaptarea continuă la schimbările economice globale și integrarea cu standardele europene vor asigura o economie stabilă și competitivă.

REFERINȚE:

1. BNM. (n.d.). *Reports generator*. (2018-2024). <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dpmc/DPMC9.xhtml>
2. Banca Națională a Moldovei. (2018-2024). *Evoluția pieței creditelor și a depozitelor*. <https://bnm.md/ro/tipuri-de-publicatii/evolutia-pieteii-creditelor-si-depozitelor>
3. Banca Națională a Moldovei. (2018). Instrucțiune cu privire la modul de întocmire și prezentare a rapoartelor privind ratele dobânzilor aplicate de băncile din Republica Moldova, aprobată prin HCE al BNM nr. 331 din 01.12.2016. <https://www.bnm.md/ro/content/instructiune-cu-privire-la-modul-de-intocmire-si-prezentare-raapoartelor-privind-ratele>
4. Legea instituțiilor financiare: nr. 550 din 21-07-1995 . *Monitorul oficial al Republicii Moldova*. nr1. art.3, (2024) https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=88444&lang=ro
5. Насырова, А. П. (2014). *Депозитная политика коммерческого банка*. Молодой Ученый. <https://moluch.ru/archive/61/9051/>

Coordonator științific: STRATULAT Oleg, dr., prof. univ.

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu – Bodoni 61

Telefon: +373 69 318 693

e-mail: stratulat.oleg@ase.md